

Anotace rozsudku ze dne 6. prosince 2012 ve věci č. 12323/11 – Michaud proti Francii

Senát bývalé páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že uložením povinnosti advokátům informovat o podezření týkající se praní špinavých peněz ze strany jejich klientů nedošlo k porušení práva stěžovatele, advokáta, na respektování soukromého života chráněného čl. 8 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel, Patrick Michaud, francouzský občan, je členem advokátní komory v Paříži a rady advokátní komory.

Od roku 1991 Evropská unie přijala několik směrnic (naposledy směrnicí č. 2005/60/ES), které se snažily zabránit, aby byl finanční systém využíván pro praní špinavých peněz; tyto směrnice byly transponovány do francouzského práva. To vedlo mj. ke stanovení povinnosti advokátů oznámit možná podezření v této oblasti týkající se jejich klientů, pokud v souvislosti se svými profesionálními aktivitami pomáhali klientům v přípravě nebo provádění transakcí v určitých zákonem definovaných operacích, účastnili se finančních nebo majetkových transakcí nebo jednali jako správci. Nepodléhali této povinnosti, pokud se sporná aktivita vztahovala k soudnímu řízení nebo pokud obecně poskytovali právní pomoc. Pokud to bylo potřebné, jsou povinni předložit své zprávy předsedovi Státní rady (Conseil d'Etat,) nebo předsedovi příslušné advokátní komory, kteří je dále postoupí ústřednímu kontrolnímu orgánu.

V červenci 2007 přijala národní rada advokátní komory rozhodnutí přijmout stavovský předpis, který zopakoval výše uloženou povinnost. Nevyhovění tomuto požadavku vystavuje advokáty disciplinární sankci.

V říjnu 2007 stěžovatel požádal Státní radu o zrušení tohoto rozhodnutí s argumentem, že zasahuje do svobody vykonávat profesi advokáta a do pravidel, která se k ní vztahují. Také tvrdil, že došlo k porušení povinnosti ochrany důvěrnosti informací a důvěrnosti vztahu advokát – klient, které jsou chráněny čl. 8 Úmluvy. Kromě toho požadoval, aby Státní rada podala předběžnou otázku k Soudnímu dvoru EU (SD EU), aby rozhodl, zda povinnost „oznámit podezření“ je slučitelná s čl. 6 Smlouvy o Evropské unii a čl. 8 Úmluvy.

V červenci 2012 Státní rada rozsudkem zamítla žádost stěžovatele a odmítla podat předběžnou otázku k SD EU. Ve vztahu k čl. 8 Úmluvy rozhodla, že informace, které dostali advokáti během soudního řízení nebo obecně při poskytování právní pomoci, nepatřily do rozsahu povinnosti oznámit podezření a nezasáhly nepřiměřeně do ochrany důvěrnosti informací.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení čl. 8 Úmluvy

Soud připomněl, že čl. 8 Úmluvy zaručuje mj. každému právo na respektování korespondence a chrání důvěrnost všech výměn informací, kterých se jednotlivci účastní za účelem komunikace. Povinnost advokáta předložit ústřednímu orgánu informace shromážděné v rámci výměny informací s jejich klienty tedy představuje zásah do jejich práva na respektování korespondence. Představuje také zásah do jejich práva na respektování soukromého života, do kterého náleží jak činnosti profesionální, tak obchodní povahy.

Soud dále uvedl, že napadený zásah byl „stanoven zákonem“ ve smyslu čl. 8 Úmluvy a sledoval legitimní cíl ochrany veřejného pořádku a předcházení trestné činnosti.

Ohledně nezbytnosti daného zásahu v demokratické společnosti Soud musel v první řadě vyřešit otázku, zda se v projednávaném případě uplatní domněnka srovnatelné ochrany základních práv, která platí ve vztahu k Evropské unii.

Soud připomněl, že státy zůstávají podle Úmluvy zodpovědné za opatření podniknutá při plnění mezinárodních závazků včetně povinností vznikajících z jejich členství v mezinárodní organizaci, na kterou přenesli část své suverenity. Opatření podniknutá ke splnění takových

závazků musí být považována za ospravedlnitelná, pakliže příslušná organizace chrání základní práva způsobem odpovídajícím přinejmenším tomu, který stanoví Úmluva. Je-li tomu tak, pak v případě, že stát toliko implementoval právní závazky plynoucí z členství v organizaci, platí předpoklad, že se stát neodchýlil od požadavků Úmluvy. Jak bylo řečeno výše, ochrana základních práv poskytovaná Evropskou unií je dle Soudu v zásadě srovnatelná s ochranou v systému podle Úmluvy (srov. *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irsku*, č. 45036/98, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2005).

Soud však poznamenal, že projednávaný případ se od případu *Bosphorus* liší, jelikož na rozdíl od tohoto případu SD EU dosud neměl příležitost posuzovat otázku týkající se základních práv, o kterých je rozhodováno v projednávané věci. Státní rada odmítla položit předběžnou otázku a daná otázka nebyla přezkoumána SD EU ani v jiném případě. V projednávané věci tedy Státní rada rozhodovala předtím, než relevantní mezinárodní mechanismus dohlížející nad základními právy – v zásadě ekvivalentní tomu podle Úmluvy – mohl prokázat svůj plný potenciál a věc posoudit. Presumpce srovnatelného standardu ochrany se proto neuplatní a Soud musí sám posoudit, zda namítaný zásah byl v demokratické společnosti nezbytný.

Soud připomněl, že čl. 8 Úmluvy poskytuje zesílenou ochranu výměny informací mezi advokáty a jejich klienty. Advokáti totiž v demokratické společnosti vykonávají zásadní úlohu, obhajobu stran sporu v soudním řízení, kterou by nebyli schopni zajistit, pokud by nemohli zaručit důvěrnost výměny informací. Na této důvěře mezi advokátem a jeho klientem závisí mj. i naplnění práva na spravedlivý proces a zejména právo obviněného neobviňovat sebe sama. Tato zásada důvěrnosti nicméně není nedotknutelná. V projednávané věci je ji třeba poměřit důležitostí boje proti praní špinavých peněz.

Dle Soudu jsou při posuzování přiměřenosti v dané věci důležité dva prvky. V první řadě, jak uvedla i Státní rada, advokáti podléhali povinnosti oznámit podezření, pouze pokud se účastnili jménem svých klientů finančních nebo majetkových transakcí týkajících se určitých výslovně stanovených operací. Povinnost oznámit podezření se tedy týkala pouze aktivit, které se netýkaly role obhajoby svěřené advokátům a podobaly se aktivitám prováděných i jinými profesionálními pracovníky. Navíc právní úprava konkretizovala, že advokáti nepodléhali této povinnosti, pokud se sporná aktivita týkala soudního řízení nebo pokud obecně poskytovali právní pomoc. Povinnost oznámit podezření tedy nezasahovala do samotné podstaty role obhajoby, která byla základem pro povinnost ochrany důvěrných informací.

V druhé řadě, právní úprava zavedla filtr, který chránil důvěrnost informací: advokáti nemuseli předkládat zprávy přímo ústřednímu kontrolnímu orgánu, ale mohli využít prostřednictvím předsedy Státní rady či předsedy advokátní komory. Lze se domnívat, že na této úrovni, pokud byla informace sdílena s profesionálem, na kterého se vztahovala stejná pravidla jednání a který byl volen svými kolegy, nebyla porušena ochrana důvěrnosti informací. Prezident příslušné komory sdělil podezření ústřednímu státnímu orgánu až poté, co se ujistil, že podmínky stanovené zákonem byly splněny.

S ohledem na výše řečené proto Soud uzavřel, že povinnost oznámit podezření nepředstavovala nepřiměřený zásah do ochrany důvěrnosti informací vztahující se na advokáty. K porušení čl. 8 Úmluvy tedy nedošlo.